

Ομιλία στον Κατανυκτικό Εσπερινό Κυριακή Δ΄ Νηστειών

Μητροπολιτικός Ναός Ευαγγελιστρίας Γρεβενών

3 Απριλίου 2022

Θέμα

Σε ποιους ακριβώς αναφέρεται ο μακαρισμός του Κυρίου :
«Μακάριοι οί πενθούντες, ὅτι αὐτοί παρακληθήσονται»

Ομιλητής

Πρωτοπρεσβύτερος πατήρ Θωμάς Γάκης

Κυριακή Δ' Νηστειῶν

Σεβασμιώτατε Πατέρα και Δέσποτα,

Σεβαστοί εν Χριστώ Αδελφοί Πατέρες, του Χριστού Διάκονε

Ευλαβικοί μου αδελφοί

Ο Απόστολος Παύλος στην προς Κορινθίους πρώτη επιστολή κεφ.5 στ. 2 μας λέει: «και υμείς πεφυσιωμένοι έστε, και ουχί μάλλον επενθήσατε, ίνα εξαρθή εκ μέσου υμών ο το έργον τούτο ποιήσας.» Και σεις αντί να ντρέπεσθε γί'αυτό, εξακολουθείτε να είστε φαντασμένοι και φουσκωμένοι για τη σοφία σας, και δεν κηρύξατε μάλλον πένθος επίσημο και γενικό για να εκδιωχθή υπό του θεού από την κοινωνία σας εκείνος, που έκαμε την πράξη αυτή.

Η ευθύνη πέπτει ολόκληρη πάνω σας.

Άρα σύμφωνα με το λόγο του Αποστόλου Παύλου πρέπει να πενθούμε και για τις αμαρτίες των συνανθρώπων μας, όταν αυτές συνεχίζουν να υπάρχουν μέσα στην κοινωνία μας, στην ενορία μας, στην οικογένειά μας.

Αυτές θα γίνουν το προζύμι για να ζυμωθεί ολόκληρη η μάζα του ζυμαριού. Θα εξαπλωθεί η αμαρτία και θα επηρεάσει όλους μας.

Ο Απόστολος Ιάκωβος στην Καθολική του επιστολή κεφ. 4 στ. 9 κ 10 μας λέει: «ταλαιπωρήσατε και πενθήσατε και κλάψατε· ο γέλως υμών εις πένθος μεταστραφήτω και η χαρά εις κατήφειαν. Ταπεινωθείτε ενώπιον του Κυρίου και υψώσει υμάς.»

Συναισθανθείτε την αθλιότητα σας και λυπηθείτε και κλάψατε με συντριβή μετάνοιας. Τα γέλια σας, που προέρχονται από τη ζωή της καλοπέρασης, ας αλλάξουν σε λύπη μετάνοιας και η κοσμική χαρά σας ας μετατραπεί σε θλίψη. Ταπεινωθείτε μπροστά στο θεό και θα σας υψώσει στη παρούσα ζωή με την αρετή και την ηθική τελειοποίηση και στη μέλλουσα αιώνια ζωή με την αιώνια δόξα και μακαριότητα.

Στάδιο αρετών περνούμε, στάδιο που ως μέσα για την απόκτηση των αρετών έχει τη νηστεία, την προσευχή και τη συχνότερη συμμετοχή στα Ιερά Μυστήρια και ακολουθίες της Εκκλησίας μας.

Αλλά για τη σωστότερη συμμετοχή στη λατρευτική ζωή της Εκκλησίας μας χρειάζεται πρώτα και ιδιαίτερα την περίοδο αυτή της Μεγάλης Τεσσαρακοστής περισυλλογή, αυτοεξέταση και αυτοκριτική του εσωτερικού μας κόσμου, της καθαρότητας της ψυχής και του νου.

Ο κύριος ημών Ιησούς Χριστός για την απόκτηση των αρετών έδωσε ιδιαίτερους τρόπους απόκτησης.

Δύο είναι οι βασικές έννοιες που υπογραμμίζονται σε ολόκληρο το Τριῶδιο. Έννοιες υψηλές, θείες, πνευματικές έννοιες σωτήριες για τον άνθρωπο.

Πρώτη η Μετάνοια και δεύτερη ο αγώνας εναντίον του κακού. Ο σωστός χριστιανός ανεβαίνει την περίοδο αυτή σ'ένα όρος πνευματικό το οποίο δεν σκιάζεται από άλλους λόφους, αλλά από παντού φωτίζεται.

Ο Κύριος μας ανέβηκε στο πνευματικό όρος για να διδάξει τις ταπεινές έννοιες, υψηλές θεωρίες, οι οποίες έχουν ονομαστεί και έφθασαν σε μας γνωστές ως «Η επί του Όρους Ομιλία».

Ο Άγιος Γρηγόριος επίσκοπος Νύσσης γράφει: Ανέβηκε ο Κύριος στο όρος που ξεφεύγει κάθε σκιά από τους υψωμένους γεώλοφους της κακίας και φωτίζεται από παντού με τη λάμψη του αληθινού φωτός, παρέχοντας μας τη δυνατότητα να βλέπουμε από ψηλά μέσα στην καθαρή αιθρία της αλήθειας όλα όσα είναι αθέατα γι'αυτούς που μένουν στα βαθουλώματα της αμαρτίας.

Όσα όμως βλέπουμε απ'αυτό το ύψος, ποια και πόσο μεγάλα είναι, τα εκθέτει ο ίδιος ο θεός Λόγος, ο Χριστός μας, μακαρίζοντας αυτούς που ανέβηκαν μαζί του, στο πνευματικό όρος των αρετών, κι είναι σαν να δείχνει με το δάχτυλο του από το ένα μέρος τη Βασιλεία των Ουρανών και από το άλλο την κληρονομιά της γης.

Την πρώτη θέση στην επί του όρους Ομιλία του Κυρίου μας κατέχουν οι ΜΑΚΑΡΙΣΜΟΙ.

Ο Ευαγγελιστής Ματθαίος στο πέμπτο κεφάλαιο του Ευαγγελίου του αρχίζει την ομιλία του Κυρίου. Και ο Κύριος αρχίζει την ομιλία Του με τη λέξη μακάριοι. Από την λέξη αυτή πήραν και την ονομασία τους οι ΜΑΚΑΡΙΣΜΟΙ.

Κυριακή Δ' Νηστειῶν

- Μακάριοι είναι οι απλοί και ταπεινόφρονες, γιατί σ'αυτούς ανήκει η βασιλεία των Ουρανών.
- Μακάριοι είναι εκείνοι που πενθούν γιατί αυτοί θα παρηγορηθούν.
- Μακάριοι είναι οι πράοι, γιατί αυτοί θα κληρονομήσουν τη γη.
- Μακάριοι είναι εκείνοι που πεινούν και διψούν τη δικαιοσύνη, γιατί αυτοί θα χορτάσουν.
- Μακάριοι είναι οι ελεήμονες, γιατί αυτοί θα ελεηθούν.
- Μακάριοι είναι εκείνοι που έχουν καθαρή καρδιά, γιατί αυτοί θα δουν τον θεό.
- Μακάριοι είναι οι ειρηνοποιοί, γιατί αυτοί θα ονομαστούν παιδιά του θεού.
- Μακάριοι είναι εκείνοι που καταδιώκονται για χάρη της δικαιοσύνης, γιατί σ'αυτούς ανήκει η βασιλεία των Ουρανών.
- Μακάριοι θα είστε, όταν θα σας βρίζουν και σας καταδιώκουν και πουν εναντίον σας κάθε κακό λόγο, λέγοντας ψέματα εξαιτίας μου. Τότε να χαίρεστε και να αγάλλεστε, γιατί η ανταμοιβή σας θα είναι μεγάλη στους ουρανούς.

Οι Εκκλησία μας στην ακολουθία της 9^{ης} Ώρας περιέλαβε τους Μακαρισμούς, οι οποίοι ψάλλονται μαζί με τη φράση: «Μνήσθητί μου Κύριε όταν έλθης εν τη βασιλεία Σου.»

Ιδιαίτερα τη μεγάλη Τεσσαρακοστή η ακολουθία της 9^{ης} Ώρας ψάλλεται κάθε πρωί στις εκκλησίες μας. Μαζί με τις κατανυκτικές ιερές ακολουθίες, μας βοηθούν πάρα πολύ σε περισυλλογή και ψυχική ανάταση, σε πνευματική αποτοξίνωση και σε δημιουργία ουρανίων βιωμάτων.

Διάλεξα, Σεβασμιότατε και Πνευματικέ μας Πατέρα και αγαπητοί μου αδελφοί, να αναπτύξω το σημερινό μας θέμα: Σε ποιους ακριβώς αναφέρεται ο μακαρισμός του Κυρίου: «Μακάριοι οί πενθούντες, ὅτι αὐτοί παρακληθήσονται».

Εξήγησης αυτού θα γίνει μέσα από επιλογή πατερικών κειμένων, διότι στις μέρες μας και την περίοδο αυτή είναι απαραίτητη η εφαρμογή του παραπάνω μακαρισμού.

Καταφεύγω στους Πατέρες και Αγίους της Εκκλησίας μας, διότι δεν υπήρξαν άλλοι πιο άριστοι ερμηνευτές της Αγίας Γραφής.

Ο Άγιος Γρηγόριος επίσκοπος Νύσσης έκανε την πιο αναλυτική εξήγηση από τους Πατέρες της Εκκλησίας μας στους Μακαρισμούς, μέσα στους οκτώ περίφημους λόγους του.

Ας δούμε όμως, τι μας λέει, για να εννοήσουμε την ίδια την έννοια του Μακαρισμού, ποια ακριβώς είναι.

Μακαριότητα, κατά τη γνώμη του, είναι μια συμπερίληψη όλων όσοι νοούμε με την έννοια του αγαθού, από την οποία δεν λείπει τίποτε από όσα συντελούν στην επιθυμία του αγαθού.

Θα μπορούσε να γίνει σαφέστατο το σημαινόμενο του μακαρισμού από τη σύγκρισή του με το αντίθετο του. Και το αντίθετο στο μακάριο είναι το άθλιο. Αθλιότητα λοιπόν είναι η κακοπάθεια από λυπηρές και ανεπιθύμητες ταλαιπωρίες.

Αυτός που μακαρίζεται νιώθει ευχαρίστηση για όσα έχει ν'απολαύσει καθώς και χαρά, ενώ αυτός που ελεεινολογείται νιώθει θλίψη και πόνο για τα δεινά του.

Μακαριότητα είναι η αθάνατη εκείνη ζωή, το ακατανόητο αγαθό, η ανέκφραστη ομορφιά, το αληθινό φως, η αδιάκοπη χαρά.

Κι ο Πλάστης μας, μας έπλασε σύμφωνα με την εικόνα του θεού, για να είμαστε άξιοι για μακαρισμό και να μετέχουμε στην πραγματική μακαριότητα.

Από την ταπείνωση και την πραότητα, ανεβαίνουμε ψηλότερα, μας λέει ο Άγιος Γρηγόριος, σε ένα τρίτο ύψωμα. Σ'αυτό πρέπει να ανέβουμε διώχνοντας κάθε τεμπελιά και την τεμπελιά και την αμαρτία που εύκολα μας μπλέκει, όπως λέγει ο Απόστολος Παύλος, ώστε αφού φτάσουμε ανάλαφρα και σταθερά στην κορυφή, να πλησιάσουμε ψυχικά το φως της αλήθειας, που θα είναι εκεί καθαρότερο.

Τι σημαίνει λοιπόν ο λόγος «μακάριοι είναι εκείνοι που πενθούν, γιατί αυτοί θα παρηγορηθούν». Θα γελάσει οπωσδήποτε όποιος δεχτεί την εξήγηση. Αν είναι άξιοι να καλοτυγχάνουν στη ζωή όσοι λιώνουν με κάθε συμφορά, τότε κατά συνέπεια είναι άθλιοι όποιοι έχουν ζωή χωρίς λύπες και βάσανα.

Εμείς όμως δίνοντας λίγη μόνο σημασία σ'αυτούς που εξετάζουν μικρόψυχα κι ανάξια τις θείες έννοιες. Ας επιχειρήσουμε να παρουσιάσουμε όσο είναι δυνατόν τον πλούτο που κρύβει στο βάθος του ο μακαρισμός, για να γίνει φανερό, πόση διαφορά υπάρχει στη σαρκική ανθρώπινη σκέψη από την υψηλή και επουράνια.

Πρόχειρα λοιπόν μπορούμε να θεωρήσουμε άξιο για μακαρισμό εκείνο το πένθος που προκαλείται για παραβάσεις και αμαρτήματα, σύμφωνα με τη διδασκαλία του Απ. Παύλου, που είπε ότι το είδος της λύπης δεν είναι ένα, αλλά φανερώνεται το ένα ως κοσμικό, ανθρώπινο και το άλλο κατά θεόν. Η κοσμική λύπη έχει ως αποτέλεσμα το θάνατο, ενώ το άλλο προκαλεί τη σωτηρία εξαιτίας της μετάνοιας εκείνων που λυπούνται. Αληθινά είναι άξιο μακαρισμού το πένθος αυτό της ψυχής, όταν συναισθανθεί το κακό και θρηνεί για τη ζωή της μέσα στην κακία. Όπως δηλαδή στις σωματικές αρρώστιες, αν παραλύσει κάποιο μέλος του σώματος από κάποια αιτία, σημάδι ότι αυτό έχει νεκρωθεί είναι η έλλειψη της αίσθησης του πόνου, κι αν με μια ιατρική επέμβαση επανέλθει στο σώμα μας η αίσθηση του πόνου, χαίρονται ενώ ακόμα υποφέρει το μέλος αυτό κι ο ίδιος ο άρρωστος, του εφαρμόζεται θεραπεία, γιατί έχουν ως απόδειξη ότι η αρρώστια του πήρε μεταβολή προς την υγεία το ότι το μέλος άρχισε να αισθάνεται τον πόνο, έτσι όπως λέει ο Απ. Παύλος, όταν μερικοί χωρίς αίσθηση του πόνου παραδοθούν στη ζωή της αμαρτίας και γίνουν πραγματικά νεκροί και παράλυτοι για τη ζωή της αρετής, δεν έχουν αίσθηση του τι κάνουν.

Άρα όπως είναι ο πόνος για να αισθανόμαστε τη σωματική αρρώστια, έτσι είναι και το πένθος για να αισθανόμαστε την αμαρτία.

Σ'αυτή την ερμηνεία του μακαρισμού ας περιλάβουμε κι αυτή την έννοια.

Επειδή στη φύση των ανθρώπων υπερνικάει κατά κάποιο τρόπο η αμαρτία· φάρμακο αποδείχτηκε το πένθος της μετάνοιας. Που ιδιαίτερα στις μέρες μας το έχουμε ανάγκη.

Ας εξετάσουμε λοιπόν τι είναι πρώτα μέσα στην ανθρώπινη ζωή το πένθος αυτό και για ποιο λόγο δημιουργείται. Είναι σε όλους φανερό ότι πένθος είναι μια σκοτεινή διάθεση της ψυχής, που δημιουργείται από τη στέρηση κάποιων επιθυμητών πραγμάτων και δεν έχει θέση σε όσους ζουν με χαρά. Για παράδειγμα. Είναι κάποιος ευτυχισμένος στη

ζωή του, του έρχονται όλα δεξιά, χωρίς λύπες, χαίρεται για τη γυναίκα του, καμαρώνει για τα παιδιά του, έχει συμμάχους τ'αδέρφια του, είναι σεβαστός στην κοινωνία, οι κυβερνώντες τον τιμούν, δεν τον περιφρονούν οι κατώτεροί του, στους φίλους του είναι ανοιχτός, έχει άφθονα πλούτη, δεν έχει λύπη, στο σώμα είναι γερός.

Αν τώρα επηρεάσει την ευτυχία του κάποια μεταβολή, από κακή τύχη ή χωρισμός του από τα πολυαγαπημένα του πρόσωπα, ή κάποια ζημία στην περιουσία του ή τον σημαδέψει σωματικά, τότε με την στέρηση εκείνου που τον ευχαριστούσε προκαλείται η αντίθετη διάθεση, την οποία ονομάζουμε πένθος, και είναι τότε πραγματικά το ανθρώπινο πένθος ένα οδυνηρό συναίσθημα.

Αφού εννοήσαμε το ανθρώπινο πένθος γίνεται φανερό σε μας το ερώτημα, ποιο είναι το πένθος που είναι άξιο για μακαρισμό και που βραβεύεται από την παρηγοριά. Πρέπει να γνωρίσουμε πρώτα το ίδιο το αγαθό, τι είναι στην πραγματικότητα, του οποίου η στέρηση προκαλεί εδώ το πένθος. Από αυτό θα πετύχουμε το μακάριο πένθος. Για παράδειγμα.

Εάν ένας γεννηθεί μέσα στο σκοτάδι και ένας είναι συνηθισμένος στο φως και καταντήσει με τη βία να κλειστή στο σκοτάδι δεν νιώθουν το ίδιο. Ο ένας που γνωρίζει τι έχει χάσει θεωρεί ανυπόφορη τη ζημία του φωτός, ενώ ο άλλος που δεν γνωρίζει καν αυτή τη δωρεά θα ζήσει χωρίς λύπη, διότι δεν έχει χάσει κάποιο αγαθό. Ο ένας θα προσπαθήσει με τεχνάσματα να δει πάλι αυτό που στερήθηκε, ενώ ο άλλος θα γεράσει κρίνοντας καλή την κατάστασή του γιατί δεν γνώρισε κάτι καλύτερο.

Το ίδιο συμβαίνει με τις σκέψεις που μας απασχολούν. Όποιος πέτυχε να γνωρίσει το αληθινό αγαθό και αντιλήφθηκε έπειτα τη φτώχεια της ανθρώπινης ζωής του οπωσδήποτε η ψυχή του θα βρίσκεται σε συμφορά, θεωρώντας πένθος το ότι η ζωή αυτή δεν βρίσκεται σε αυτό το αγαθό. Γι'αυτό ο Κύριος μας δεν μακαρίζει τη λύπη, αλλά τη γνώση του αγαθού, που επειδή δεν υπάρχει στη ζωή μας, μας φέρνει το πάθος της λύπης.

Αληθινό αγαθό είναι αυτό που καταλαβαίνουμε, με κάθε υψηλό νόημα και όνομα, όπως θεότητα, βασιλεία, δύναμη, αφθαρσία, χαρά και αγαλλίαση, δικαιοσύνη, αγάπη, ειρήνη και ότι άλλο υψηλό καταλαβαίνουμε και ονομάζουμε.

Η διήγηση της δημιουργίας μας διδάσκει η Αγία Γραφή ότι ο άνθρωπος πλάστηκε σύμφωνα με την εικόνα του Θεού και ότι ζούσε στον παράδεισο και απολάμβανε τους καρπούς των δέντρων του και των φυτών εκείνων ο καρπός ήταν η ζωή και η γνώση του αληθινού αγαθού. Αυτά όμως ο άνθρωπος τα έχασε και ζει αναστενάζοντας για τη συμφορά του. Το υψηλό ταπεινώθηκε, ότι πλάστηκε σύμφωνα με την εικόνα του επουράνιου Θεού έγινε γη, αυτός που ήταν ταγμένος να βασιλεύει έγινε δούλος, αυτός που κτίστηκε για την αθανασία έπεσε στη φθορά του θανάτου και γνώρισε τις αρρώστιες, τον πόνο τα πάθη και τη φθορά του θανάτου και γνώρισε τις αρρώστιες, τον πόνο, τα πάθη και τη φθορά. Γέμισε από τυράννους που έχουν αιχμάλωτη την ψυχή. Αυτό το πένθος μακαρίζεται, δηλαδή ν'ατενίζει η ψυχή προς το αληθινό αγαθό και να μη βουλιάξει στην απάτη της ζωής αυτής. Γι'αυτό λοιπόν ο Κύριος μακαρίζει το πένθος, όχι γιατί κρίνει πως είναι αυτό από μόνο του μακάριο, αλλά για τις συνέπειες που έχει, εξαιτίας της σχέσης του με την παρηγοριά. Γιατί λέει, «μακάριοι είναι εκείνοι που πενθούν» και δεν σταματά εδώ, αλλά πρόσθεσε «γιατί αυτοί θα παρηγορηθούν».

Τελειώνοντας το λόγο ο Άγιος Γρηγόριος για να καταλάβουμε καλύτερα τη σημασία του πένθους αυτού, που δέχεται το μακαρισμό, ας σκεφθούμε τη διήγηση του πλούσιου και του Λαζάρου. Ο Αβραάμ λέει στον πλούσιο· «θυμήσου ότι εσύ απόλαυσες τα αγαθά στη ζωή σου, ενώ ο Λάζαρος τις δυστυχίες του, και γι'αυτό αυτός απολαμβάνει παρηγοριά, ενώ εσύ υποφέρεις.»

Έχουμε λοιπόν το ανθρώπινο πένθος και το κατά Θεόν πένθος.

Το ανθρώπινο πένθος πολλούς τους έχει οδηγήσει σε απόγνωση, σε γογγυσμό κατά του Θεού και πολλοί μέσα από αυτό με πίστη οδηγήθηκαν πιο κοντά στο Θεό.

Το κατά Θεόν πένθος είναι το πνευματικό πένθος και είναι γερά ενωμένο με τη γνήσια και ειλικρινή μετάνοια, η οποία χωρίς αυτό ατονεί και ξεθωριάζει, αφήνοντάς μας έκθετους στη ζωή της αμαρτίας.

Ο Άγιος Εφραίμ ο Σύρος, ο μεγάλος αυτός ασκητής, λέει, το κατά Θεόν πένθος εργάζεται και φυλάσσει, κάνει τη ψυχή να προσδεύει, χωρίς να χάνει τα όσα μέχρι τώρα κέρδισε με την μετάνοια. Πρόκειται για περιεκτική αρετή, στην οποία, η κατάνυξη και τα δάκρυα παίζουν μεγάλο ρόλο για μια ειλικρινή μετάνοια.

Ο Άγιος Συμεών ο Νέος Θεολόγος έλεγε: Πριν έρθει το πένθος, και τα δάκρυα δεν υπάρχει σε μας μετάνοια αληθινή, ούτε φόβος θεού βρίσκεται στις καρδιές μας, ούτε καταδικάζουμε τον εαυτό μας, ούτε η ψυχή μας ήλθε σε αίσθηση της μέλλουσας κρίσεως και των αιωνίων βασάνων, διότι, εάν καταδικάζαμε τον εαυτό μας και είχαμε φόβο θεού και ερχόμασταν σε αίσθηση της κολάσεως, αμέσως θα έρχονταν τα δάκρυα σε μας· διότι χωρίς δάκρυα ούτε η σκληροκαρδία μας μπορεί να μαλακώσει ποτέ, ούτε η ψυχή μας πρόκειται να αποκτήσει την πνευματική ταπείνωση, ούτε θα μπορέσουμε να γίνουμε ταπεινοί. Και εκείνος που δεν θα αποκτήσει αυτή την ταπείνωση, δεν είναι δυνατόν να ενωθεί με το Άγιο Πνεύμα· εκείνος που δεν θα ενωθεί με το Άγιο Πνεύμα για να καθαρίσει την καρδιά του, ούτε μπορεί να διδάσκεται μυστικά τις αρετές της ταπεινώσεως. Πρωύτερα από το κατά θεόν πένθος είναι η ταπείνωση, ύστερα δε από αυτό ακολουθεί χαρά και ευφροσύνη ανέκφραστη· ολόγυρα δε στην κατά το θεόν ταπείνωση φυτρώνει η ελπίδα της σωτηρίας, διότι όσο θεωρεί κάποιος την ψυχή του αμαρτωλότερη από όλους τους ανθρώπους, τόσο αυξάνει μαζί με την ταπείνωση ή ελπίδα και τοποθετείται μόνιμα μέσα στην καρδιά του και την πληροφορεί ότι πρόκειται να σωθεί μέσα από την ταπείνωση.

Όσο κατεβαίνει κάποιος σε βάθος ταπείνωσης και καταδικάζει, κατακρίνει τον εαυτό του ως ανάξιο σωτηρίας, τόσο πενθεί και γεμίζει δάκρυα, και ανάλογα με τα δάκρυα και το πένθος αναβλύζει στην καρδιά του η πνευματική χαρά και γίνεται βεβαιότερη η σωτηρία μας.

Πρέπει ο καθένας μας να σκέφτεται τον εαυτό του και να προσέχει με σύνεση, ώστε να μην έχει μόνη την ελπίδα χωρίς το κατά το θεόν πένθος και την ταπείνωση, ούτε πάλι να ξεθαρρεύει στην ταπείνωση και τα δάκρυα χωρίς να περιμένει μετά από αυτά την πνευματική ελπίδα και χαρά.

Είναι και πένθος χωρίς πνευματική ταπείνωση και εκείνοι που πενθούν έτσι νομίζουν ότι αυτό καθαρίζει τις αμαρτίες. Πλανώνται μάταια, επειδή στερούνται τη γλυκύτητα του Αγίου Πνεύματος, όπου γίνεται μυστικά μέσα στο νοερό Θησαυροφυλάκιο της ψυχής και δεν γεύονται τη χρηστότητα του Κυρίου· γι'αυτό αυτοί γρήγορα ανάβουν στην οργή και δεν μπορούν να καταλάβουν με τελειότητα τον κόσμο και όσα γίνονται

μέσα στον κόσμο, αλλά ακόμη περιφέρονται πάντοτε με δισταγμό εδώ και εκεί, επειδή δεν θεμελίωσαν πάνω στην πέτρα.

Το πένθος είναι διπλό στις ενέργειες ὡσαν το νερό μέσα από τα δάκρυα σβήνει τη φλόγα των παθῶν και ξεπλένει την ψυχή από τη μόλυνση αυτών· και ὡσαν φωτιά δίνει ζωή με την παρουσία του Αγίου Πνεύματος και ανάβει και θερμαίνει την καρδιά και την ξεσηκώνει σε ἔρωτα και πόθο Θεού.

Ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος ἔλεγε: Με αυτά τα λόγια ο Κύριος δεν εννοεί γενικά εκείνους που ἔχουν θλίψεις και βάσανα, αλλά εκείνους που πενθούν για τις αμαρτίες των, διότι ο θρήνος για κάτι εγκόσμιο είναι απαγορευμένο. Αυτή την κατηγορία των λυπούμενων μακαρίζει λοιπόν ο Χριστός. Γι'αυτό δεν εἶπε οι λυπούμενοι, αλλά οι πενθούντες. Ο μακαρισμός αυτός διδάσκει επίσης την απόλυτη ευλάβεια. Είναι βέβαιο ότι ὅσοι πενθούν για τις αμαρτίες των ὡπως αξίζει, θα επιδείξουν πολύ μεγαλύτερη σύνεση.

Ποια θα είναι η επιβράβευσή των; ότι αυτοί παρακληθήσονται και εδώ και στους ουρανούς. Επειδή η εντολή ἦταν πολύ κοπιαστική και δυσβάστακτη, υποσχέθηκε να την ανταμείψει με κάτι που προξενεί μεγαλύτερη ανακούφιση.

Τα ἔργα αυτών που ειλικρινά πενθούν είναι: Το να απομακρύνουν το μυαλό μαζί με τις αισθήσεις από τα γύρω φαινόμενα και να μην κρίνουν τον συνάνθρωπο· διότι εκείνος που ασχολείται με τις αμαρτίες του, αποφεύγει να κρίνει το πλάσμα του Θεού. Προσέχει να μην ανταποδώσει τα ἴσα με εκείνον που του ἔχει κάνει κακό· να μη λυπάται για ὅσα ἔγιναν χωρίς τη γνώμη του. Να μη εκφέρει γνώμη για κάποιον, ότι είναι καλός ή κακός, διότι το θεωρεῖ εντροπή του να μάθει ότι υπάρχει κάποιος κατώτερος, χειρότερος από αυτόν· να μη μάθει ότι υπάρχει κάποιος κατώτερος, χειρότερος από αυτόν, να μη θέλει να μάθει πράγματα που δεν τον ενδιαφέρουν· να μην στεναχωριέται όταν τον κοροϊδεύουν· να μη λυπηθεί, αν τον παραβλέψουν· να μη λυπηθεί όταν συκοφαντεῖται για υπόθεση, που δεν γνωρίζει, αλλά να λέει αμέσως για τον συκοφάντη του, «ας είναι συγχωρημένος» να μην παραδέχεται επαινετικούς λόγους, αν κάποιος τον επαινεί· να μην λυπηθεί όταν τον υβρίζουν. Να μην επιδιώκει τη φιλία των επισήμων κοσμικῶν ανθρώπων· να μη θέλει να επιβάλει τη γνώμη του, ἔστω και αν ομιλεῖ σωστά, ούτε να φιλονικήσει για κάτι.

Ὅποιος ἔχει αυτές τις αρετές, λέει: Αββάς Ησαΐας φανερώνει ὅτι ἔχει το ἀληθινὸ πένθος καὶ ὅτι με τὰ μάτια τῆς ψυχῆς του γινώρισε τὸν εαυτό του καὶ τὴν ἀδυναμία του, ἔβαλε καλὰ στο νου του τὴ δόξα τοῦ θεοῦ καὶ κατάλαβε ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ ἀρέσει στο θεό ὅπως αὐτός νομίζει. Γι'αὐτό καὶ ἀρκεῖται στὴ λύπη του, κλαίει γιὰ τὸν εαυτό του καὶ δὲν ἀπασχολεῖται με τὸ πλάσμα τοῦ θεοῦ, τὸν ἄνθρωπο, ποὺ πρόκειται νὰ κρίνει ἐκεῖνος.

Ὁ Αββάς Λογγίνος ἔλεγε: Ἡ νηστεία ταπεινώνει τὸ σῶμα. Ἡ ἀγρυπνία καθαρίζει τὸ νου. Ἡ ἡσυχία φέρνει πένθος στὴ καρδιά. Τὸ πένθος βαπτίζει τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν κάνει ἀναμάρτητο.

Ὁ Αββάς Μωυσῆς ἔλεγε: Οἱ ἀμαρτίες συγχωροῦνται με τὰ δάκρυα. Ὅταν ὁμως κλαίεις, νὰ μὴν υψώνεις τὴ φωνή τοῦ ἀναστεναγμοῦ σου καὶ νὰ μὴν γνωρίζει ἡ ἀριστερά, δηλαδή ἡ κενοδοξία, τι κάνει ἡ δεξιά σου.

Θα ἦταν παράλειψη, Σεβασμιώτατε, καὶ ευλαβικὸ ἀκροατήριον, εἰάν δὲν ἀναφερόταν καὶ ὁ σήμερα εορταζόμενος ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης, ὁ φιλόθεος καὶ μακάριος αὐτός μεγάλος ἀσκητὴς τοῦ ὄρους Σινά, ὁ ὁποῖος ἀπὸ ἡλικίας 10 ἐτῶν φιλοξενήθηκε στο θεοβάδιστο Ὅρος μέχρι τὸ θάνατό του, γεννηθεὶς τὸ 523 καὶ κοιμηθεὶς τὸ ἔτος 606.

Ὅλη τοῦ τῆ μοναχικῆ ζωῆ τὴν πέρασε τρώγοντας ὅλα ὅσα εἶναι ἐπιτρεπτά στὴ μοναχικῆ ζωῆ σὲ λιγοστή ποσότητα, κοιμόταν λίγο, προσευχόταν ἀσταμάτητα, με δάκρυα πάντοτε στὰ μάτια, ἔγραψε τὸ σπουδαῖο βιβλίον ποὺ ὀνομάστηκε Κλίμακα, δηλαδή σκάλα ἡ ὁποία μας ἀνεβάζει ψηλά, στο πνευματικὸ οὐράνιον ὕψος, περιέχοντας τριάντα τρεῖς σπουδαίους λόγους με τὶς αρετές ποὺ πρέπει νὰ ἀποκτήσει ὁ κάθε σωστός χριστιανός, γιὰ νὰ ἀποκτήσει καὶ τὴν αἰώνια βασιλεία.

Ἀνάμεσα στὶς πνευματικὲς τοῦ προτροπές γιὰ τὸ θέμα μας, μας λέει: Χαρακτηριστικὸ ἐκείνων ποὺ προόδευσαν κάπως στο μακάριο πένθος εἶναι ἡ ἐγκράτεια καὶ ἡ σιωπὴ τῶν χειλέων. Ἐκείνων ποὺ προόδευσαν περισσότερο ἡ ἀπομάκρυνση ἀπὸ τὴν ὀργή καὶ τὴν μνησικακία. Καὶ αὐτῶν ποὺ ἔφτασαν στὴν τελειότητα, ἡ ταπεινοφροσύνη, ἡ θεληματικὴ πείνα τῶν θλίψεων, τὸ ὅτι δὲν κατακρίνουν τοὺς ἀμαρτάνοντες καὶ ὅτι αἰσθάνονται υπερβολικὰ συμπάθεια πρὸς αὐτούς.

Όταν κατακτήσεις το πένθος, κράτα το με όλη τη δύναμή σου. Διότι προτού αποκτηθεί μόνιμα και οριστικά, χάνεται εύκολα από τους θορύβους και τις φροντίδες του σώματος και την καλοπέραση και μάλιστα από την πολυλογία και την αστειολογία και διαλύεται όπως το κερί από τη φωτιά.

Κατάκτησε το κάλλος του πένθους εκείνος που πενθεί όπως ο Θεός θέλει.

Δεν θα κατηγορηθούμε, αγαπητοί μου, μας λέει ο Άγιος Πατήρ την ώρα του θανάτου μας, διότι δεν θαυματουργήσαμε ή διότι δεν εθεολογήσαμε ή διότι δεν εγίναμε θεωρητικοί. Οπωσδήποτε όμως θα δώσουμε λόγο στο θεό, διότι δεν επενθήσαμε συνεχώς.

Τελειώνοντας, Σεβασμιότατε, Πνευματικέ μας Πατέρα, εκφράζοντας τις ευχαριστίες μου για την τιμή που με κάνετε να επιλέξετε εμένα να απευθύνω στο ευλαβικό ακροατήριο, την αποψινή ομιλία μου και να κλείσω το λόγο μου με μία κατανυκτική προσευχή του Αγίου Εφραίμ του Σύρου.

Χάρισέ μας, σε παρακαλώ κύριε, δάκρυα κατανύξεως, ο μόνος αγαθός και εύσπλαχνος, για να κλάψω με αυτά τον εαυτό μου και να ικετεύσω την ευσπλαχνία σου. Καθάρισέ μου το ρύπο της αμαρτίας.

Αλοίμονον! Πως θα υποφέρω τη γέννα του πυρός και το σκότος το εξώτερο.

Αλοίμονον! Πως θα υποφέρω τον τάρταρον και τα αιώνια βασανιστήρια, που υπάρχουν εκεί, και τον σκώληκα που χύνει το δηλητήριο και ποτέ δεν πεθαίνει;

Αλοίμονον! Πως θα υποφέρω τη φοβερή απειλή των αγγέλων που επιβλέπουν τις τιμωρίες, διότι είναι φοβεροί και σκληροκάρδιοι;

Ποιος θα χύσει νερό στο κεφάλι μου και πηγές δακρύων στα μάτια μου, για να καθίσω και να κλάψω νύχτα και μέρα, για να μαλακώσω το θεό, τον οποίο έχω οργήσει με τις αμαρτίες μου;

Άκουσε συγκαταβατικά, Κύριε, την αναξιοτήτά μου, διότι έχεις πολλή και ανέκφραστη καλοσύνη και δώσε μου καθαρή και πραγματική μετάνοια, διότι αυτή που

Κυριακή Δ' Νηστειῶν

έχω είναι ψεύτικη, επειδή μια ώρα μετανιώ και δύο σε παροργίζω. Στήριξε, αγαθέ Κύριε, τα πόδια μου πάνω σε βράχο ειλικρινούς μετάνοιας.

Ας νικήσει η αγαθότητα σου, Κύριε, την κακία που υπάρχει μέσα μου, ας νικήσει το φως της Χάριτός Σου, το σκοτάδι που κυριαρχεί μέσα μου.

Κύριε, Εσύ που άνοιξες τα μάτια των τυφλών, άνοιξε και τα σκοτισμένα μάτια της καρδιάς μου. Εσύ που με το λόγο Σου εκκαθάρισες τους λεπρούς, καθάρισε και τις αμαρτίες της ψυχής μου.

Ας γίνει μέσα μου η Χάρη Σου Κύριε, σαν φωτιά, για να κάψει τις αμαρτίες μου.

Διότι εσύ είσαι ο μοναδικός ιατρός των ψυχών, το φως, το φωτεινότερο από όλα τα φώτα, η χαρά, η ανάπαυση, η απόλαυση, η ζωή η αληθινή, η σωτηρία, η οποία παραμένει στους αιώνες των αιώνων και σε Σένα αρμόζει δόξα, τιμή, προσκύνηση, νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων. ΑΜΗΝ.